

Литература

1. Матвеева, Е.В., Анализ материнства с позиции теории деятельности. Вопросы психологии, 2004, №2, сс. 15-19.
2. Мещерякова, С. Ю., Психологическая готовность к материнству Вопросы психологии, 2000, №5, сс. 18-27.
3. Мытиль, А.В., Социальная идентификация и адаптация личности. Мытиль Социологические исследования, 2005, № 6.
4. Овчарова, Р.В., Психология родительства, М., 2005.
5. Скоромная, Ю.Е., Генезис развития родительской установки // Психология и жизнь: Международный сборник научных трудов. МОСУ, РАГС, РПО, М., 2001, вып. 3, сс. 284 -293.
6. Титаренко, В.Я., Семьи и формирование личности, Мысль, Москва, 1987.
7. Филиппова, Г. Г., Материнство и основные аспекты его исследования в психологии // Вопросы психологии, 2001, №2, сс. 32-37.
8. Филиппова, Г. Г., Психология материнства: Учебное пособие /Г. Г. Филиппова, М., 2002.

OPTIMIZAREA PERSONALITĂȚII CADRULUI DIDACTIC IMPLICAT ÎN ASISTENȚA PSIHOPEDAGOGICĂ A COPILOR CU DIZABILITĂȚI

Adriana CIOBANU, dr., conf. univ.

Summary

This article discusses approaches to the concept of personality, also the personality traits, the attitudinal qualities that the didactic framework must possess. Thus, the personality of the teacher remains as important and decisive as regards the school progress of pupils with disabilities in their formation and recovery. The same techniques are proposed for optimizing the personality of the teaching staff involved in the psycho-pedagogical assistance of children with disabilities.

Termenul de personalitate, în pofida faptului că are un caracter foarte abstract, a intrat în circuitul comunicării din cele mai vechi timpuri. Antropologul american Ralph Linton (1945) atrăgea atenția

asupra faptului că personalitatea, ca realitate psihologică, reprezintă o preocupare veche, la fel de veche ca specia umană [6, p. 172].

M. Golu subliniază rolul factorului cognitiv subiectiv în organizarea personalității „care este o schemă unificată a experienței, o organizare de valori care sunt compatibile între ele” [3, p. 159]. După G. Allport, „personalitatea este organizarea dinamică în cadrul individului a acelor sisteme psihofizice care determină gândirea și comportamentul său caracteristic” [1, p. 542].

Personalitatea cadrului didactic a fost abordată de mai mulți cercetători. În deosebi, apreciem studiul efectuat de A. Dragu asupra structurii personalității profesorului. A. Dragu (1996) susține că societatea are așteptări ridicate de la cadrele didactice. Rolul social foarte important al acestora pare a fi, mai ales, acela de formare a personalităților autonome, integrabile social, capabile de învățare permanentă, cu o înaltă profesionalitate, dar și cu o flexibilitate intelectuală și comportamentală [2, p. 246].

Cele mai multe discuții s-au purtat asupra trăsăturilor de personalitate ale profesorilor, care acompaniază actul educațional și influențează rezultatele procesului de învățare. Personalitatea cadrului didactic presupune o serie întregă de calități, determinate de specificul și complexitatea muncii pe care o desfășoară.

În opinia lui S. Mehedinți „adevăratul învățător e omul ce crește din nou, cu fiecare generație de copii pe care îi educă. Cei ce nu se mai pot coborî de pe înălțimile pe care au urcat, pier acolo. Și cei morți nu mai pot fi educatorii celor vii” [3, p. 56]. Spiru Haret spunea „fiecare trebuie să-și facă în așa fel datoria încât să și-o facă în mod natural, cu plăcere și fără greutate, să sufere când nu și-ar face-o” [1, p. 539].

A. Neculau (1991) stabilește experimental că un profesor, preferat de elevi, se evidențiază prin aptitudini pedagogice, care se caracterizează prin: capacitate de a transmite cunoștințe; inteligență; interes pentru dezvoltarea capacităților intelectuale ale elevilor; experiență didactică; pasiune în muncă; autoritate în fața elevilor;

competență în disciplina predată; capacitate de a munci metodic [5 p. 79].

M. Golu spune că aptitudinea pedagogică înseamnă foarte multe lucruri: erudiție și cunoștințe de specialitate, dar și cunoașterea practică a psihologiei individuale a elevilor; priceperea de a transmite cunoștințe, dar și capacitatea de a relaționa afectiv cu elevul și cu microgrupul de elevi, inteligență spontană și inspirație de moment în luarea unei decizii, precum și mânuirea conștientă a mecanismelor capabile să optimizeze actul educațional [3, p. 153].

N. Mitrofan definește aptitudinea pedagogică ca „o formațiune psihologică complexă, care este bazată pe un anumit nivel de organizare și funcționalitate al proceselor și funcțiilor psihice, modelate sub forma unui sistem de acțiuni și operații interiorizate, constituit genetic conform modelului extern al activității educaționale, facilitează un comportament eficient al cadrului didactic prin operaționalizarea a daptativă a întregului conținut al personalității sale” [2, pp.66-67].

Calitățile atitudinale pe care trebuie să le poseze un cadru didactic: a) umanismul, în general, și dragostea de copii, în special; b) calități atitudinale de natură caracterial-morală: corectitudinea, modestia, fermitatea, răbdarea, optimismul, stăpânirea de sine; c) conștiința responsabilității și a misiunii sale: în mâinile sale se află, într-un fel, nu numai viitorul copilului, ci și al națiunii al cărei membru este. La fel și aptitudini pedagogice ca: a) aptitudini didactice – referitoare la activitatea de instruire; b) aptitudini educative – privitoare la activitatea de modelare a personalității umane; c) aptitudini ce asigură calitatea gândirii – capacitatea de analiza și sinteza, flexibilitatea, originalitatea; d) aptitudini ce asigură calitatea limbajului – capacitatea de a folosi în mod adecvat acest instrument de comunicare este prezentă în toate aptitudinile pedagogice: inteligibilitatea, claritatea, plasticitatea, expresivitatea, fluenta; e) aptitudinea empatică – îi ofera profesorului posibilitatea de a privi toate influențele prin prisma celor cărora li se adresează și

de a prevedea, nu numai eventualele dificultăți, dar și posibilele rezultate; h) aptitudini organizatorice – se manifestă în întreaga activitate desfășurată de profesor: planificarea propriei munci, pregătirea și desfășurarea lecțiilor, îndrumarea activității colectivului de elevi.

Personalitatea cadrului didactic este determinativă în lucrul cu copiii cu dizabilități, care se confruntă cu probleme complexe și multiple. Subliniem că personalitatea cadrului didactic rămâne a fi la fel de importantă și decisivă în ceea ce privește progresul școlar al elevilor cu dizabilități, în formarea și recuperarea lor.

Pentru organizarea eficientă a instruirii și educației copiilor cu nevoi speciale, cadrele didactice trebuie să posede o pregătire specială, deoarece de ele depinde, în ultimă instanță și în măsură decisivă, succesul în acest proces. În plus, nu este suficient ca un cadru didactic antrenat în activitatea instructiv-educativă cu această categorie de copii să fie un bun profesionist. Mai presus de toate, el trebuie să fie un om deosebit, înzestrat cu calități alese, precum sunt generozitatea, spiritul de sacrificiu, răbdarea, iubirea față de oameni, dorința și aptitudinile de a învăța pe parcursul întregii vieți [5, p. 201].

În continuare propunem un șir de tehnici pentru cadrele didactice, având ca scop dezvoltarea trăsăturilor de personalitate, a abilităților de comunicare și colaborare cu copiii. Abilitățile care sunt dezvoltate cu ajutorul acestor tehnici sunt factorii-cheie în arsenalul personal de comunicare pedagogică al profesorilor de succes. Aceste abilități stau la baza influenței psihologice eficiente și motivației pozitive, abilitățile de a gestiona conflictele, capacității de a gândi sistemic și a lua decizii corecte, care le permit să-și controleze stările emoționale și capacitatea de muncă, să dezvolte calitățile creative, volitive și organizatorice.

Tehnicile sunt destinate și pentru cadrele didactice care instruiesc copiii cu dizabilități, care doresc să-și dezvolte, optimizeze imaginea personalității, cât și pentru diferiți profesioniști, practicieni,

care sunt atreñați în procesul de asistență psihopedagogică a copiilor cu dizabilități. Scopul acestor tehnici este, de asemenea, prevenirea epuizării emoționale, autoreglare și relaxare, formarea unei stări emoționale pozitive, prevenirea nevrozei.

Obiectivele acestor tehnici sunt:

1. Formarea unei stări emoționale pozitive.
2. Prevenirea epuizării emoționale, prin relaxare și autoreglare.
3. Profilaxia nevrozelor cu ajutorul experienței pozitive de comunicare.

Tehnica 1. „Strângerea de mână”

Scopul: pregătirea grupului pentru o stare de spirit pozitivă.

Conținutul tehnicii: Participanții sunt invitați să meargă în cerc și să se salute, cu un număr mare de participanți și să-și dorească ceea ce de ce au nevoie în acel moment.

Tehnica 2. „Calitatea mea preferată”

Scopul: diagnosticarea stării emoționale a grupului la momentul începerii exercițiului.

Conținutul tehnicii: Profesorii sunt încurajați să se împartă în perechi și să se așeze unul în fața celuilalt. Conducătorul citește trei calități pozitive. În fiecare grup se discută ce calitate din cele de mai sus se potrivește fiecărei perechi și de ce. În cerc se discută la ce perechi au coincis calitățile:

1. înțelepciune, fiabilitate, perseverență;
2. activitate, dezinteres, politețe;
3. voință, modestie, îndrăzneală;
4. altruism, tact, răbdare;
5. echilibru sufletesc, farmec, sociabilitate.

Tehnica 3. „Asocierea cu o jucărie”

Scopul: găsirea unui sens pozitiv în lucruri neașteptate.

Conținutul tehnicii: Profesorilor li se oferă un pachet negru, netransparent, cu jucării moi. Conducătorul, mergând în cerc, propune ca fiecare să aleagă o jucărie prin atingere și să se gândească prin ce se aseamănă jucăria cu el. Apoi se discută în grup.

Tehnica 4. „Palmele”

Scopul: utilizarea senzațiilor tactile pentru a caracteriza o anumită persoană.

Conținutul tehnicii: Profesorii sunt invitați, pe rând, să închidă ochii, și mâinile să le poziționeze astfel, încât să le poată pune pe mâinile altui membru. În continuare participanții vor veni în liniște și vor pune mâinile pe palma participantului. Sarcina fiecăruia este ca să-și amintească la atingere a cui mână a fost.

Apoi urmează o discuție cu toți participanții, ce au simțit în timp ce au realizat acest lucru.

Tehnica 5. „Relaxare cu muzică și susur de apă” (1 oră)

După relaxare, este necesar ca fiecare să deseneze imaginea apei pe care a văzut-o. Desenează cu creioane, vopsele și carioci.

Tehnica 6. „Mișcarea Browniană”

Scopul: reducerea tensiunii musculare și interioare.

Conținutul tehnicii: Participanții sunt încurajați să se miște în mod activ prin odaie, în timp ce se interpretează o melodie. Imediat ce muzica este oprită și prezentatorul numește un număr, participanții trebuie să se ia de mâini și să formeze un grup, constând din numărul respectiv de persoane. Conducătorul le propune să nu se unească în grupuri în funcție de numărul de persoane, ci pe baza unui anumit semn (de exemplu, după culoarea ochilor, elemente ale îmbrăcămintei, etc.). Sarcina este mai distractivă, dacă participanților li se interzice să vorbească.

Tehnica 7. „Portretul meu”

Scopul: creșterea stimei de sine la profesori.

Conținutul tehnicii: Participanții la training sunt invitați să-și deseneze propriul portret. Apoi, acest portret trebuie să fie atașat de spatele său. După aceea, fiecare participant trebuie să meargă în cerc și toți ceilalți participanți pot să le scrie dorințe, complemente. Apoi, foaia este scoasă și toți participanții sunt așezați într-un cerc, pentru un schimb de opinii.

Tehnica 8. „Încrederea”

Scopul: creșterea încrederii reciproce în echipă.

Conținutul tehnicii: Profesorii sunt rugați să se împartă în două, trei echipe, câte 5-6 persoane. Apoi sarcina este dată fiecăruia dintre grupuri, de a încerca să cadă pe mâinile colegilor lor. Sarcina pentru ceilalți este de a o ține pe această persoană în mâinile lor. Apoi, se discută cu toți participanții, ce au simțit.

Tehnica 9. „Panglica”

Scopul: mărirea tonusului energetic al grupului.

Conținutul tehnicii: Fiecare participant ia o panglică în mână. Grupul se face într-un cerc strâns, atingându-se aproape cu umerii, fiecare îndreptându-și umărul drept în cerc, extinzând mâna dreaptă în centrul cercului. Apoi mișcarea începe în sensul acelor ceasornicului. Atunci când arcul este înclinat maxim, grupul începe să-și miște mâinile în sus, în jos. Însoțit de fraza: „Ah, ce bravo suntem!”. La ultima silabă, amplitudinea devine maximă. Toți participanții aruncă panglica în sus.

Tehnica 10. „Colaj”

Durata: 40-45 de minute.

Scopul: de a uni echipa și de a cunoaște mai bine fiecare membru al grupului.

Materiale: hârtie de desen, lipici, imagini color cu diferite subiecte, creioane colorate, vopsele, pensule.

Conținutul tehnicii: Fiecare participant ia loc la masă, unde i se propune hârtie de desen, lipici, imagini colorate cu diferite subiecte, creioane colorate, pensule. Din imaginile propuse, fiecare membru al grupului alege imagini care corespund felului în care el vede și se simte în acest grup. Selectând imaginile, toți participanții le aranjează și le lipește pe hârtie, cum simte poziția lor în grup. După realizarea sarcinii, fiecare participant (la dorință) își completează imaginile cu un fon, folosind vopsea și creioane.

Apoi urmează întrebări pentru discuție:

De ce ați ales imaginea respectivă?

Corespunde locul imaginii dvs. cu ceea ce v-ați dorit?

Vă simțiți în felul acesta în grup?

Au existat dificultăți în realizarea exercițiului?

Tehnica 11. „Teatrul: o piesă care se va potrivi tuturor”

Durata: 25-30 minute.

Conținutul tehnicii: Sunt împărțiți participanții în 4 grupuri, cu cel puțin 4 persoane. Un grup – scenariști, al doilea – regizori, al treilea – actori și al patrulea – critici. Sarcina pentru întreaga echipă este de a scrie și de a realiza o piesă care să se potrivească tuturor. Iar piesa ar trebui să se potrivească atât cu genul literar, cât și cu titlul, cu conținutul.

Scenariștii scriu primul act, criticii îl critică, fac modificări proprii, textul este dat regizorilor și începe producția împreună cu actorii. În acest moment, cel de-al doilea act este scris, iar apoi al treilea. Și când totul este gata, toți se așează în „sală”, iar actorii încep să joace. O furtună de aplauze, o mare de emoții. Apoi participanții sunt întrebați dacă le-a plăcut piesa? Ce ar fi făcut mai bine? În acest moment, participanții pot împărtăși impresiile pozitive și negative despre munca în echipă. Și dacă piesa le-a plăcut tuturor, atunci efectul de formare a echipei este evident!

Cadrul didactic trebuie să fie bine intenționat și pregătit pentru a face față provocărilor induse de transformările care se produc în abordarea individualizată a copiilor și să acorde asistență calitativă și calificată, în corespundere cu necesitățile diferitor categorii de copii.

Bibliografie

1. Allport, G., *Structura personalității*, Ed. Didactică și Pedagogică, București, 1991.
2. Dragu, A., *Structura Personalității Profesorului*, Ed. Didactică și Pedagogică, București, 1996.
3. Golu, M., *Dinamica personalității*, Ed. Geneza, București, 1993.
4. Neculau, A., *Cultură și personalitate*, Editura Militară, București, 1991.

5. Racu, A., Verza, F.E., Racu, S., *Pedagogia Specială*, Î.S. F.E.-P. Tipografia Centrală, Chișinău, 2012.

6. Țuțu, M. C., *Psihologia Personalității*, ediția a IV-a, Ed. Fundației România de Mâine, București, 2007.

INCLUZIUNEA SOCIO-EDUCAȚIONALĂ A TINERILOR CU DIZABILITĂȚI ÎN MEDIUL UNIVERSITAR

Aurelia RACU, dr. hab., prof. univ.

Summary

The article is the summary of a research investigating how access to higher education is perceived by young people with disabilities. There are described current trends in modelling the complex psycho-pedagogical and social assistance of students with disabilities; theoretical and practical orientations in ensuring the access of young people with disabilities to university studies; strategies to develop an inclusive/innovative type based system.

Keywords: disabilities, attitudes, accessibility, social barriers, university education, inclusive education, complex assistance.

Educația incluzivă reprezintă un proces complex, multiaspectual și plurivalent, menit să asigure accesul deplin și șansele egale la instruire pentru toți beneficiarii, indiferent de starea lor psihică, fizică, senzorială sau emoțională, în conformitate cu potențialul de instruire al acestora, evident sau latent, dar neapărat capabil de dezvoltare suficientă pentru atingerea finalităților curriculare generale și ale planului de studii individual, elaborat prin prisma particularităților persoanei concrete. Sarcina definirii căilor și mijloacelor optime de valorificare cât mai completă a potențialului de învățare a fiecărui student cu dizabilități se realizează pornind de la cadrul normativ-legal, didactico-metodic, logistic și informațional, de care dispune instituția universitară.

Urmărind situația din țările avansate în domeniul incluziunii socioeducaționale, ajungem la concluzia că acest fenomen complex este susținut de necesitatea unei adaptări continue a sistemului